

JULIA KLIMEK*

THE SIGNIFICANCE OF GREENERY IN THE STRUCTURE OF OLD KAZIMIERZ DISTRICT IN KRAKÓW

ZNACZENIE ZIELENI W STRUKTURZE
DAWNEJ DZIELNICY KAZIMIERZ

Abstract

The article presents the form and character of Kraków's old Kazimierz district, and its contemporary problems. Reference is made to the history of the site and architectural stratifications. Particularly emphasized is the role of greenery in the urban tissue and the importance of gardens associated with sacred objects is stressed.

Keywords: Kazimierz, monastery gardens, greenery in the city

Streszczenie

W artykule przedstawiono kształt i charakter dawnej dzielnicy Kazimierz wraz z jej współczesnymi problemami. Odniesiono się do historii tego miejsca oraz nawarstwień architektonicznych. Szczególnie zaakcentowana została rola zieleni w tkance urbanistycznej oraz podkreślone znaczenie ogrodów związanych z obiektami sakralnymi.

Słowa kluczowe: Kazimierz, ogrody klasztorne, zielen w mieście

* Eng. Arch. Julia Klimek, Institute of Landscape Architecture, Faculty of Architecture, Cracow University of Technology. Guardian of the project: PhD Eng. Arch. K. Hodor.

1. SUBJECT AND AIM OF THE STUDY

The article aims at determining the significance of greenery in the structure of the former Kazimierz district. The elements considered were the history of the place, its development and contemporary problems, including those connected with tourism. Monastery objects which are the subject of the study have been entered in the Register of Historic Monuments. Moreover, the Register also includes the entry of the urban complex of the former cities of Kazimierz and Stradom from mid-14th century¹.

2. ANALYSIS AND CONDITIONS OF THE LANDSCAPE

Location

Kazimierz, which was formerly an independent district of Kraków, is currently part of the historical Old Town. From the north it is limited by Józefa Dietla Street and the Planty Dietlowskie, and from the east and south by the Vistula.

Landscape analysis

In the panorama of Kazimierz the most significantly visible are the Corpus Christi Basilica, the Church on Skątka and St Catherine's Church. The most important landscape routes are along the following streets: św. Wawrzyńca, Krakowska, Skateczna, Augustiańska and Józefa Dietla².

The buildings of the old Kazimierz district are still very strongly inscribed in the panorama of Kraków and constitute an integral structure with the remaining part of the city. The interpretation of the content of the landscape allows for distinguishing its particularly valuable elements. Taking into consideration the value of these objects study and project work should be undertaken in order to make them more rich and explicit³.

Historic objects

The discussed area is characterized by a large number of historic buildings from various periods. Particularly significant and strongly inscribed in the character of this site are gothic and baroque architecture. Next to Christian churches there are also Jewish synagogues. In the composition of the urban structure two squares and museums are significant.

Tourism

In the recent years the gradual transformation of Kazimierz into a significant tourist attraction has been observed. It is becoming the most eagerly visited place in the area, next to the Old Town, Wawel castle and the Salt Mine in Wieliczka.

¹ http://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestrzabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/ (access: 20.10.2013).

² *Studium waloryzacji przestrzeni publicznych dzielnicy Kazimierz*, (ed.) B. Krasnowolski, Vol. III, Plate I: *Wartości widokowe*, PKZ ARKONA Sp. z o.o., Kraków 2003.

³ K. Dąbrowska-Budziło, *Treść krajobrazu kulturowego w jego kształtowaniu i ochronie*, Zeszyty Naukowe Politechniki Krakowskiej, nr 46, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2002, 78.

As indicated by data of tourism research in Kraków from 2007, Kazimierz is the city's 3rd attraction⁴. Data from 2012 indicate 8 950 000 visitors in Kraków, where Kazimierz is still in position as 3rd most eagerly visited. Among the foreign guests the most frequent are the British, the Germans and the Italians⁵.

3. GREENERY

Greenery in the area of old Kazimierz district, statistical data, date of establishment, location

Due to the particular geographic location of Kraków, the greenery here is characterized by high diversity and abundance. The area of Old Town 1.13% open green areas, 36.72% designed green areas and 62.15% of developed areas. It is crucial that 12.42% of the Old Town area has the highest natural value⁶.

Table 1

Comparison of the time of establishment of green areas in the old Kazimierz district
(edited by J. Klimek)

Time of establishment			
14 th c.	15/16 th c.	18/19 th c.	20 th c.
Monastery garden of Canons Regular of the Lateran	Monastery garden of Order of Saint Paul	Garden of Holy Trinity Church and hospital of Brothers Hospitallers of St. John of God	Vistula Embankment
	Cloister garden of Augustinian nuns		Squares, lawns, street greenery
	Remuh cemetery		

Greenery in the old Kazimierz district, description and analysis

Together with the Vistula embankment, it is worth noticing a fragment of the Planty Park, the Planty Dietlowskie, connected directly with Kazimierz. These were established in the place of the filled up Vistula riverbed and since 1887 they have been consistently managed. They are an example of an embankment designed with splash and connected with residential buildings⁷.

Also green areas belonging to religious sites should be distinguished. The first of these is the Church of St. Michael Archangel and Stanislaus of Szczepanów with the monastery of the Order of Saint Paul. The walls of the church were erected in 1734-1742 at the site of the old church. The monastery was built in 1664-1668. The garden was created around 1472.

Then there is the Church of St. Catherine of Alexandria and Margaret with the convent of Augustinian nuns. The convent building is from 1586-1633. The garden was established in the 17th century⁸.

⁴ *Raport turystyczny w Krakowie w 2007 r. Raport z badań*, (ed.) G. Sygnowski, Ipsos Sp. z o.o., Warszawa 2007.

⁵ <http://www.rp.pl/arttykul/958760.html?print=tak&p=0> (access: 20.10.2013).

⁶ *Atlas roślinności rzeczywistej Krakowa*, Wydział Kształtowania Środowiska, Urząd Miasta Krakowa, Kraków 2008, 7.

⁷ M. Fabiański, J. Purchla, *Historia architektury Krakowa w zarysie*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2001, 58.

⁸ *Zabytki architektury i budownictwa w Polsce, KRAKÓW*, (ed.) M. Różiewicz, J. Czaj-Waluś, Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, Warszawa 2007, 47-48.

III. 1. Location of green areas in the old Kazimierz district (edited by J. Klimek)

II. 1. Lokalizacja obszarów zielonych w obrębie dawnej dzielnicy Kazimierz (oprac. J. Klimek)

The garden of the Order of Saint Paul in Skątka and the Augustinians' garden connected with the Church of St. Catherine exhibit many common features. The available plans indicate that they were geometrical systems, square, with each square surrounded by planted trees. Systems of intersecting avenues had wide pathways where the points of intersection indicated an important compositional point, explicitly accented in the system. In the establishments there were also viridaries connected with the monasteries⁹.

Another building is the Corpus Christi Basilica with the monastery of the Canons Regular of the Lateran. The Corpus Christi Church was founded in approximately 1340. The walls of the monastery go back to 1405-1421. The beginnings of the garden establishment are dated back to 14-17th century¹⁰.

According to the preserved records the garden was planned in harmony with the mediaeval quarter division. Just as with monastery the establishments of the Order

⁹ B. Stępniewska, *Ogrody Krakowa*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1977, 60-62.

¹⁰ *Zabytki architektury...*, 43.

of St. Paul and the Augustinians, the peripheries were planted with trees. Additionally, utilitarian parts could be distinguished, such as an orchard, a vegetable garden and a herbarium¹¹.

It is also worth noting the Holy Trinity Church with the hospital of the Brothers Hospitallers of St. John of God. The walls of the hospital designed by Teodor Talowski were erected in 1898-1901. The garden dates back to the 18-19th century¹².

It is worth mentioning that the utilitarian function of the abovementioned gardens is still clear despite contemporary mistakes and negligence in their composition. These site, preserved to this day, are examples of perfectly preserved tradition going back many centuries, and their value is based on cultural identity¹³.

In the structure of the described locality there are also areas of public greenery, squares and rows of trees connected with communication lines. This also includes greenery by the former battlements, which requires maintenance¹⁴.

Current condition

As a result of changes implemented, the Planty Dietlowskie seem to be increasingly losing their initial character. The situation is slightly better in the case of the Vistula Embankments in the area connected with Kazimierz. The biggest problem is the fact that they are exposed to floods and the chaos caused by the surrounding architecture and large format advertising. Green areas connected with the abovementioned monastery, despite their clear functions, do not relate to historical plans to a greater extent. Squares or street greenery is extremely neglected, and plants in cemeteries require conservation.

Valuation (specification of sacred value, non-material, taking into consideration the existing, preserved greenery)

For the area under discussion a 5-point valuation scale is proposed.

Table 2

Valuation of greenery in the area of former Kazimierz district (edited by J. Klimek)

Green area	Non-material value	Value of the preserved greenery	Valuation
Monastery gardens	5	5	5
Planty Dietlowskie	4	5	4
Vistula Embankments	4	4	4
Greenery at cemeteries	3	3	3
Squares, street greenery	2	2	2

¹¹ B. Stępniewska, *Ogrody Krakowa...*, 63.

¹² *Zabytki architektury...*, 75.

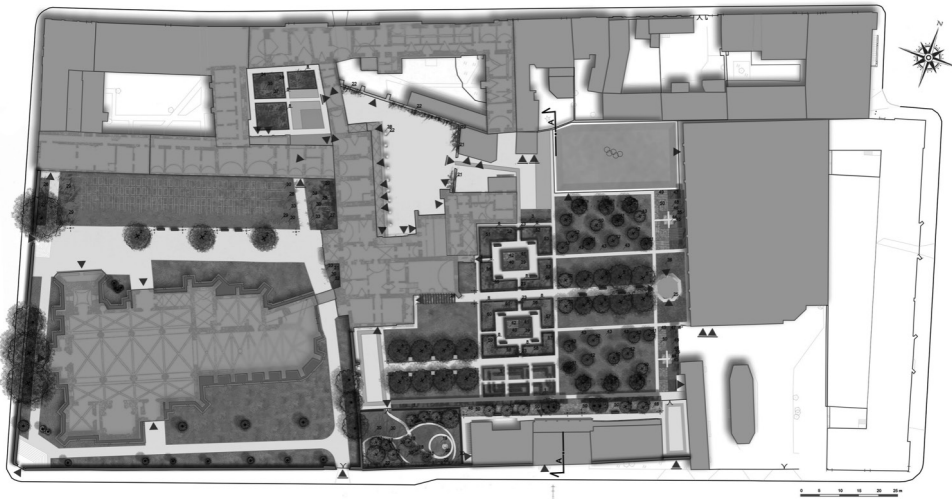
¹³ K. Hodor, *Ogrody klasztorne i ich rola w kształtowaniu tkanki urbanistycznej miasta Krakowa*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2012, 7.

¹⁴ *Studium waloryzacji...* Vol. III, Plate IV: Zieleni – wnioski konserwatorskie.

4. AN EXAMPLE OF USING ANALYSIS AND HISTORIC STUDIES

As a model example of action in the case of historical garden establishments connected with the area and in the wider context of historical gardens, the plan of the greenery surrounding the Corpus Christi Basilica in Kazimierz, Kraków, can be used¹⁵.

Conclusions from analyses enabled the creation of a concept based on the history of the site and explicitly inscribing its character. This work refers to the concept of "genius loci". Simple, geometrical arrangement is based on references to the most important phases of historical transformations and highlights the compositionally important elements of the old outline.

- III. 2. Projection of the revaluation design of the garden establishment by the Corpus Christi Basilica (edited by J. Klimek)
- II. 2. Rzut projektu rewaloryzacji założenia ogrodowego przy bazylice Bożego Ciała (oprac. J. Klimek)

5. CONCLUSIONS

In the light of the increased significance of Kazimierz in the structure of the city and its successive transformation into a unique tourist attraction, attention to the greenery surrounding such historically important sites is essential. It is worth highlighting that monastery gardens are especially valuable in the structure of this area. It is increasingly important to take steps to preserve the identity of Kazimierz in the context of Kraków. Attention should be paid to historical establishments which as well as natural value are an element of cultural heritage.

¹⁵ This issue has been considered and resolved in the Bachelor of Engineering graduation project under the supervision of Katarzyna Hodor, PhD, Institute of Landscape Architecture, Faculty of Architecture, Cracow University of Technology, 2013.

REFERENCES

- Atlas roślinności rzeczywistej Krakowa*, Wydział Kształtowania Środowiska, Urząd Miasta Krakowa, Kraków 2008, 7.
- DĄBROWSKA-BUDZIŁO K., *Treść krajobrazu kulturowego w jego kształtowaniu i ochronie*, Zeszyty Naukowe Politechniki Krakowskiej, nr 46, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2002, 78.
- HODOR K., *Ogrody klasztorne i ich rola w kształtowaniu tkanki urbanistycznej miasta Krakowa*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2012, 57.
- HODOR K., *Zieleń i ogrody w krajobrazach miast*, [in:] *Historyczne i współczesne ogrody w krajobrazie miast*, (ed.) A. Mitkowska, K. Hodor, K. Łakomy, *Czasopismo Techniczne*, 6-A/2012, 7-15.
- MITKOWSKA A. et al., *Model postępowania konserwatorskiego dla zdewastowanych założeń ogrodowych przejmowanych przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa*, *Studia i Materiały*, Ogrody, 2(8), 1994.
- FABIAŃSKI M., PURCHLA J., *Historia architektury Krakowa w zarysie*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2001, 58.
- Raport turystyczny w Krakowie w 2007 r. Raport z badań*, (ed.) G. Sygnowski, Ipsos Sp. z o.o., Warszawa 2007.
- STĘPNIEWSKA B., *Ogrody Krakowa*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1977, 60-63.
- Studium waloryzacji przestrzeni publicznych dzielnicy Kazimierz*, Vol. III, (ed.) B. Krasnowolski, PKZ ARKONA Sp. z o.o., Kraków 2003.
- Zabytki architektury i budownictwa w Polsce, KRAKÓW*, (ed.) M. Różewicz, J. Czaj-Waluś, Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, Warszawa 2007, 36-37, 43, 47-48, 75.
- http://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/ (access: 20.10.2013).
- <http://www.rp.pl/artukul/958760.html?print=tak&p=0> (access: 20.10.2013).

1. TEMAT I CEL OPRACOWANIA

Artykuł ma na celu określenie znaczenia zieleni w strukturze dawnej dzielnicy Kazimierz. Uwzględnione zostały: historia miejsca, jego rozwój oraz współczesne problemy, między innymi związane z rozwijającą się turystyką. Obiekty klasztorne, stanowiące temat opracowania, wpisane zostały do Rejestru Zabytków Nieruchomych, ponadto znalazł się tam wpis układu urbanistycznego dawnego miasta Kazimierza i Stradomia z połowy XIV wieku¹⁶.

2. ANALIZY I UWARUNKOWANIA TERENU

Lokalizacja

Kazimierz, będący dawniej niezależnym miastem, aktualnie stanowi część historycznego Starego Miasta. Od północy jest ograniczony ul. Józefa Dietla i Plantami Dietłowskimi, zaś od strony wschodniej i południowej Wisłą.

¹⁶ http://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestrzabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/ (dostęp: 20.10.2013).

Analiza widokowa

W panoramie Kazimierza wyraźnie odznaczają się bazylika Bożego Ciała, kościół na Skałce oraz kościół św. Katarzyny. Najważniejsze ciągi widokowe znajdują się wzdłuż ulic: św. Wawrzyńca, Krakowskiej, Skałecznej, Augustiańskiej oraz Józefa Dietla¹⁷.

Zabudowa dawnego Kazimierza wciąż bardzo silnie wpisuje się w panoramę Krakowa i stanowi integralną strukturę z pozostałą częścią miasta. Interpretacja treści tego krajobrazu pozwala na wyróżnienie wyjątkowo cennych jego elementów. Mając na uwadze znaczenie tych obiektów, należy podjąć prace studialne i projektowe, które doprowadzą do ich uczytelnienia i wzbogacenia¹⁸.

Obiekty zabytkowe

Omawiany obszar cechuje duża liczba zabytkowych obiektów z różnych okresów historycznych. Szczególnie istotna i silnie wpisana w charakter miejsca jest gotycka i barokowa architektura. Obok chrześcijańskich kościołów pojawiają się żydowskie synagogi. W kompozycji struktury urbanistycznej istotne są dwa place oraz muzea.

Turystyka

Ostatnimi laty zaobserwować można stopniowe przekształcenie Kazimierza w znaczącą atrakcję turystyczną. Stają się on najchętniej odwiedzanym miejscem w tym rejonie obok centrum Starego Miasta, Zamku Wawelskiego oraz Kopalni Soli w Wieliczce.

Jak wskazują dane badań ruchu turystycznego w Krakowie z 2007 roku, Kazimierz jest trzecią w kolejności atrakcją miasta¹⁹. Dane z 2012 roku wskazują na liczbę 8 mln 950 tys. odwiedzających Kraków, z czego Kazimierz wciąż plasuje się na trzecim miejscu wśród najchętniej zwiedzanych miejsc. Wśród zagranicznych gości najchętniej przyjeżdżają tu Brytyjczycy, Niemcy i Włosi²⁰.

3. ZIELEŃ

Zieleń w obrębie dawnego Kazimierza – dane statystyczne, czas powstania, lokalizacja

Ze względu na specyficzne położenie geograficzne Krakowa występująca tu roślinność cechuje się dużą różnorodnością i bogactwem. Obszar Starego Miasta posiada 1,13% terenów zieleni otwartej, 36,72% terenów zieleni urządzonej oraz 62,15% terenów zainwestowanych. Co niezwykle ważne, 12,42% obszaru Starego Miasta posiada najwyższy walor przyrodniczy²¹.

¹⁷ *Studium waloryzacji przestrzeni publicznych dzielnicy Kazimierz*, (ed.) B. Krasnowolski, T. III, Plansza I: Wartości widokowe, PKZ ARKONA Sp. z o.o., Kraków 2003.

¹⁸ K. Dąbrowska-Budziło, *Treść krajobrazu kulturowego w jego kształtowaniu i ochronie*, Zeszyty Naukowe Politechniki Krakowskiej, nr 46, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2002, 78.

¹⁹ *Raport turystyczny w Krakowie w 2007 r. Raport z badań*, (ed.) G. Sygnowski, Ipsos Sp. z o.o., Warszawa 2007.

²⁰ <http://www.rp.pl/artykul/958760.html?print=tak&p=0> (dostęp: 20.10.2013).

²¹ *Atlas roślinności rzeczywistej Krakowa*, Wydział Kształtowania Środowiska, Urząd Miasta Krakowa, Kraków 2008, 7.

Tabela 1

**Zestawienie czasu powstania obszarów zielonych w obrębie dawnej dzielnicy Kazimierz
(oprac. J. Klimek)**

Czas powstania			
XIV w.	XV/XVI w.	XVIII/XIX w.	XX w.
Ogród klasztorny kanoników regularnych	Ogród klasztorny paulinów	Ogród przy kościele św. Trójcy i szpitalu bonifratrów	Bulwary Wiślane
	Ogród klasztorny augustianek		Skwery, zieleńce, zieleń przyuliczna
	Cmentarz Remuh		

Zieleń w obrębie dawnego Kazimierza – opis i analiza

Oprócz bulwarów nadwiślanych na uwagę zasługuje fragment Plant oraz Planty Dietłowskie, związane bezpośrednio z Kazimierzem. Powstały w miejscu zasypanego koryta Wisły i od 1887 roku były sukcesywnie zagospodarowywane. Są przykładem zaprojektowanego z dużym rozmachem bulwaru powiązanego z zabudową mieszkaniową²².

Wyróżnić należy także obszary zielone przy obiektach sakralnych. Pierwszym z nich jest kościół św. Michała Archanioła i Stanisława Biskupa Męczennika z klasztorem paulinów. Mury kościoła zostały wzniesione w latach 1734-1742 na miejscu dawnego obiektu. Klasztor zbudowany został w latach 1664-1668. Ogród powstał około 1472 roku.

Następnie kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej i św. Małgorzaty z klasztorem augustianek. Budynek klasztoru pochodzi z lat 1586-1633, zaś ogród założony został w XVII wieku²³.

Ogród paulinów na Skątce oraz ogród augustianów, związany z kościołem św. Katarzyny, wykazują wiele cech wspólnych. Dostępne plany wskazują, iż były to układy geometryczne, kwaterowe, z każdą kwaterą obsadzoną na obrzeżach drzewami. Systemy krzyżujących się alejek posiadały szersze ścieżki spacerowe, których miejsce krzyżowania się wyznaczało istotny punkt kompozycyjny, wyraźnie akcentowany w układzie. W założeniach pojawiały się także wirydarze związane z klasztorami²⁴.

Kolejnym obiektem jest bazylika Bożego Ciała z klasztorem kanoników regularnych laterańskich. Kościół Bożego Ciała ufundowany został około 1340 roku. Mury klasztoru sięgają lat 1405-1421, a początki założenia ogrodowego datuje się na XIV–XVII wiek²⁵.

Według zachowanych przekazów ogród rozplanowany był zgodnie ze średnio-wiecznym podziałem kwaterowym. Także, jak w przypadku założeń klasztornych augustianów i paulinów, obrzeża obsadzone były drzewami. Dodatkowo wyróżnić można by części użytkowe, takie jak sad, warzywnik oraz zielnik²⁶.

²² M. Fabiański, J. Purchla, *Historia architektury Krakowa w zarysie*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2001, 58.

²³ *Zabytki architektury...*, 47-48.

²⁴ B. Stępniewska B., *Ogrody Krakowa*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1977, 60-62.

²⁵ *Zabytki architektury...*, 43.

²⁶ B. Stępniewska, *Ogrody Krakowa...*, 63.

Na uwagę zasługują również kościół Świętej Trójcy ze szpitalem bonifratrów. Mury szpitala, według projektu Teodora Talowskiego, powstały w latach 1898-1901. Ogród sięga swymi początkami XVIII-XIX wieku²⁷.

Warto zaznaczyć, że funkcja użytkowa wymienionych ogrodów jest nadal czytelna, mimo współczesnych błędów i zaniedbań w ich kompozycji. Obiekty te zachowane po dzień dzisiejszy są przykładem doskonale zachowanej tradycji, sięgającej wielu wieków, a ich wartość oparta jest na tożsamości kulturowej²⁸.

W strukturze omawianego miejsca pojawiają się niewielkie publiczne przestrzenie zielone, skwery oraz szpalery drzew związane z ciągami komunikacyjnymi. Mowa tu także o zieleni przy dawnych murach obronnych, która również wymaga uporządkowania²⁹.

Stan obecny

Planty Dietlowskie w wyniku przeprowadzanych zmian zdają się w coraz większym stopniu tracić swój pierwotny charakter. Nieco lepiej sytuacja ma się w przypadku Bulwarów Wiślanych, na obszarze związanym z Kazimierzem. Największy problem stanowi fakt, iż są one narażone na powodzie oraz chaos widokowy, spowodowany otaczającą architekturą oraz wielkoformatowymi reklamami. Obszary zielone, związane z wymienionymi wcześniej obiektami klasztornymi, mimo czytelnej funkcji, swymi układami w niewielkim stopniu nawiązują do historycznych planów. Skwery, place czy roślinność przyuliczna jest w dużym stopniu zaniedbana, zaś zieleń cmentarzy wymaga uporządkowania.

Waloryzacja (zestawienie wartości sacrum, niematerialnych, z uwzględnieniem istniejącej, zachowanej zieleni)

Dla omawianego obszaru proponuje się przyjęcie pięciostopniowej skali waloryzacji.

Tabela 2

Waloryzacja obszarów zielonych w obrębie dawnego Kazimierza (oprac. J. Klimek)

Obszar zieleni	Wartość niematerialna	Wartość zachowanej zieleni	Waloryzacja
Ogrody klasztorne	5	5	5
Planty Dietlowskie	4	5	4
Bulwary Wiślane	4	4	4
Zieleń cmentarzy	3	3	3
Skwery, zieleń przyuliczna	2	2	2

²⁷ Zabytki architektury..., 75.

²⁸ K. Hodor, *Ogrody klasztorne i ich rola w kształtowaniu tkanki urbanistycznej miasta Krakowa*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2012, 7.

²⁹ *Studium waloryzacji...*, T. III, Plansza IV: *Zieleń – wnioski konserwatorskie*.

4. PRZYKŁAD WYKORZYSTANIA ANALIZ I STUDIÓW HISTORYCZNYCH

Jako modelowy przykład postępowania w przypadku zabytkowych założeń ogrodowych, związanych z omawianym terenem, jak i w szerszym kontekście ogrodów historycznych, posłużyć może projekt zieleni przy bazylice Bożego Ciała na krakowskim Kazimierzu³⁰.

Wnioski wyciągnięte z analiz pozwoliły na wypracowanie koncepcji, bazującej na historii miejsca oraz wpisującej się wyraziście w charakter miejsca. Praca odwołuje się do idei *genius loci*. Prosty geometryczny układ opiera się na odwołaniu do najważniejszych faz przemian historycznych i akcentuje istotne kompozycyjnie elementy dawnego narysu.

5. WNIOSKI

W świetle wzrostu znaczenia Kazimierza w strukturze miasta i sukcesywnej przemianie w wybitną atrakcję turystyczną, zainteresowanie terenami zielonymi przy tak ważnych historycznie miejscach staje się konieczne. Warto podkreślić, iż ogrody przyklasztorne są niezwykle cenne w strukturze omawianego obszaru. Coraz bardziej istotne zdaje się także poczynienie kroków, zmierzających do zachowania tożsamości Kazimierza w kontekście Krakowa. Należy zwrócić uwagę na założenia zabytkowe, które oprócz walorów przyrodniczych stanowią element dziedzictwa kulturowego.

³⁰ Temat ten został rozwiązany w ramach projektu dyplomowego inżynierskiego (promotor: dr inż. arch. Katarzyna Hodor) w roku akademickim 2012/2013 w Instytucie Architektury Krajobrazu, na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej.